

وضعیت تعلیم و تربیت نزد معصومین (علیهم السلام)

میثم ابناوی

دانشجو کارشناسی علوم اجتماعی دانشگاه فرهنگیان شهید بهشتی هرمزگان

زهره لیراوی

دانشجوی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان شهیده بنت الهدی صدر بوشهر

چکیده:

تعلیم و تربیت موجب گسترش، ترویج و استحکام بخشیدن به عقاید و تفکرات و کلید پیشرفت علمی فرهنگ و تمدن اسلامی است. توجه و اهتمام دین اسلام به مقوله‌ی تعلیم و تربیت در قرآن کریم، احادیث، روایات و سنت پیامبر (ص) بارها دیده ایم. معصومین (علیهم السلام) همواره مسلمانان را به علم آموزی و طلب دانش در کلیه زمینه‌های عقلی، فلسفی، تجربی، نقلی و تربیت دینی ترغیب میکردند. با روی آوری مسلمانان به علم و دانش، شاهد پیشرفت و درخشش دانشمندان مسلمان در علوم مختلف (علوم دینی، فلسفه، طب، ریاضیات، شیمی، نجوم و...) بودیم. تعلیم و تربیت در نزد معصومین (علیهم السلام) با روشها، اصول و آداب و اهداف خاصی همراه است. در این مقاله قصد داریم، ضمن بیان مفاهیم تعلیم و تربیت بطور جداگانه و جایگاه تعلیم و تربیت نزد معصومین (علیهم السلام) به تبیین روش‌ها، آداب و اصول و اهداف تعلیم و تربیت از منظر ایشان بپردازیم؛ تا به نقش تاثیر گذار آن بزرگواران در فرایندهای آموزشی و پرورشی پی ببریم. روش تحقیق در این مقاله، توصیفی، اسنادی و کتابخانه‌ای است.

کلیدواژه‌ها: آموزش و پرورش، تعلیم و تربیت اسلام، معصومین (علیهم السلام)

مقدمه:

لزوم تعلیم و تربیت در قرآن کریم: *كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ*: همان طور که در میان شما، فرستاده‌ای از خودتان روانه کردیم، [که] آیات ما را بر شما می‌خواند و شما را پاک می‌گرداند و به شما کتاب و حکمت می‌آموزد و آن چه را نمی‌دانستید به شما یاد می‌دهد. (سوره بقره، آیه ۱۲۹)

تعلیم و تربیت در هر جامعه‌ای به عنوان دو بال قوی و موثر برای شکوفایی و به پرواز درآوردن خود حقیقی افراد، ترقی معنوی انسانها و رسیدن به حیات طیبه، تکامل و توسعه‌ی ظرفیت‌های موجود در جامعه، شناسایی تفاوت‌های فردی، نقش‌پذیری در اجتماع و... است. در واقع آثار بی‌پایان تعلیم و تربیت بر هیچ یک از متخصصان و صاحب‌نظران این عرصه پوشیده نیست. همه‌ی پیامبران و اولیای الهی که در طول تاریخ بر قوم خود نعمت داده شده‌اند، برای هدایت کسانی آمدند که در گمراهی فرورفته و راه باطل را پیش گرفته بودند. تربیت، تزکیه و آگاهی چنین انسانهایی نیازمند معلمانی توانمند و طالیه دار در حوزه‌ی تعلیم و تربیت بوده و فرستاده‌های الهی که دوره‌ای از زندگانی خود را به شبانی مشغول بودند، (۱) بهتر از هر کسانی می‌توانستند با مردم مدارا کنند و به تعلیم و تربیت آنها بپردازند. آموزش و پرورش انسانها دارای پاداش و اجر الهی است اما در عین آسان نما بودن، امری بسیار دشوار و پیچیده است. دکتر خسرو باقری، استاد دانشگاه تهران در این باره می‌گوید: موضوع تعلیم و تربیت از جهات مختلف قابل تامل است؛ تعلیم و تربیت موضوعی سهل و ممتنع است، زیرا در ابتدا آسان به نظر می‌رسد، ولی در واقع از پیچیدگیهای زیادی برخوردار است (۲) در این رابطه کانت نیز می‌گوید:

دو مورد از ابداعات بشر از بقیه مشکل تر است: هنر مملکت داری و حکومت و هنر تعلیم و تربیت (۳) با بررسی بیشتر تعلیم و تربیت در نزد معصومین (علیهم السلام) خواهیم دانست تا چقدر این دو مهم و ضروری هستند.